

Gnómpókgond van a Gondwana körül.

Az Orsolobidae család morfológiai és molekuláris rendszertana, taxonómiája, különös tekintettel az afrikai fajokra.

Szűts Tamás^{1,3}, Jasper Bash^{1,2}, Anthea Carmichael¹, Alma Saucedo¹ és Charles Griswold¹

¹California Tudományok Akadémiája, Rovartani Tanszék, 94118 San Francisco Music Concourse Dr. 55, Kalifornia, Egyesült Államok

²Wittmann College 99362 Walla Walla, 345 Boyer Ave, Washington, Egyesült Államok

³NYME, Savaria Egyetemi Központ, Természettudományi és Műszaki Kar Állattan Tanszék. 9700 Szombathely, Károlyi G. tér 4. e-mail: tszuts@gmail.com

A Föld déli féltékéjén található diszjunkt előfordulások évszázadok óta foglalkoztatják az állatföldrajz művelőit. A déli-bükkök, a futómadarak vagy a pingvinek nagyszerű példái az ú.n. gondvánai előfordulásnak: az afrikai, dél-amerikai, ausztráliai és madagaszkári elterjedésű fajok egymás legközelebbi rokonai egymástól több ezer kilométerre egy másik kontinensen találhatók. A múlt század közepe után történt tudományelméleti fejlődésnek köszönhetően a filogenetika és a lemeztektonika segítségével a vikarizmust (fajhelyettesítés) a nagytávolságú terjeszkedés vonzó alternatívájává emelte. A századvégi molekuláris filogenetikai módszerek fejlődésének köszönhetően a mutációs rátákból számolt, fossziliákkal kalibrált molekuláris órák pontosítják egy-egy állatföldrajzi vizsgálat eredményeit.

Kutatásaink során a fojtópókok öregcsaládjába tartozó, szintén klasszikus gondvánai előfordulású óriás gnómpókok (Orsolobidae) molekuláris rendszertani vizsgálatát végeztük el. Madagaszkár és az Indiai félsziget kivételével minden nagyobb Gondvánamaradványon megtalálhatóak, és érdekes módon pont a legkisebben, Új Zélandon, található a legtöbb faj. A mintegy 200 orsolobida fele fordul elő a mini kontinens két nagyobb szigetén, míg a jóval nagyobb területű Afrikából a vizsgálataink előtt mindössze 4 faj volt ismet.

Eleddig 2 külön, de egymáshoz kapcsolódó vizsgálatot erősítette meg azt, hogy minden egyes kontinens óriásgnómpókfaunája monofiletikus azaz egy közös ősrre vezethető vissza. A egyes kontinensek Orsolobidae fajainak egymáshoz való viszonyából következtethetünk a kontinenvándorlás és/vagy faunacserélődésre, azt feltételezve, hogy a legtávolabbi együttmaradó Gondvánatöredékek faunája egymás közeli rokonjai lesznek.

A gondvanai elterjedésű óriás gnómpók (Orsolobidae) könnyen felismerhetők az utótest sávozásáról.

Az illusztráció Rachel Diaz-Bastin munkája

Az óriás gnómpókok habitusa hasonló a fajtópókokéhoz bár lényegesen nyúlánkabbak

Fotó: Szűts Tamás, 2011

